

Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato
1. maj 2020

Sted
Nuuk, Grønland

Omrstændigheder

Sulinermik Inuutissarsuiteqartut Kattuffiat, SIK, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning* (GAS).

Læs om SIK på [lex.dk](#)

1

**Siullermik ataqqinartut sulisartoqatikka, nunarsuarmi sulisartut
ulluanni maani nunatsinni ullorsiornitsinni tamassi pilluangaaritsi.**
Tassa ullumikkut ullorsiørnerput allatut ajornartumik corona pissutigaliugu
5 allatut atortariaqarparput. Imaanngilarmi ulloq nalliuussissanngikkippus –
coronaqarpat coronaqanngikkaluarpuunniit ullorsiussaagut, tamanna
pingaartikkatsigu. Ulloq allatulaaq atussagaluarlugu nalliuussissavarput.

Tamannali uterfigeqqissavara.

10

Siullermik isumaqarpunga avataaninngaanniit sulisussanik tikisitsisarneq
oqallisigeqqittariaqaleripput-aasiit. Tassami allaat pølseerniami tikisitanik
15 sulisoqartalersimavugut, tamannalu akuersarneqarsinnaanngilluinnarpoq.
Isumaqarpunga tamanna Kalaallit Nunaannut suliffissarsiortut
killilersimaarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaannut naapertuutinngitsoq,
minnerunngitsumik siunertamiut tassa nunaqavissut salliutillugit
sulisinneqarnissaannut naapertuunnani.

20

Nunaqavissut suliarisinnaalluagaannik avataaninngaanniit tikisitsisarneq
takussaaleralaluttuinnarpoq.

Nalunngilluaasarpara sulisitsisut ilaat, uanga "sulisitsisupalaanik" taarusutakka,
25 oqassasut "nunaqavissunimmi sulisussaqannginnatta avataaniit
tikisitsisariaqarpugut."

Taava aperisa: "Sooruna nunaqavissut suliffeqarfinni taakkunani sulerusunngitsut?"

30 Aap, tamanna soorunami peqquteqarpoq – tassalu ulluinnarni "sulisitsisupalaanit" supajuttut pissusilersorfigineqartaramik. Taamaattoq tassa sulisitsisupalaat immikkut præmialerlugit avataaninngaanniit supajuttut sulisitassaannik tikisitsinissaannut akuerisarpagut!

35 Taama oqarpunga ilisimagatsigu sulisartoqatigut filippinerit thailandimiullu supajuttut pissusilersorfigalugit sulisinneqartartut, ullut tamaasa nalunaaquttapakunnerpassuini sulisinneqartarlutik. Allaat SIK-mut ilaasortanngussappata soraarsinniarlugit siorasaarneqartarsimapput. Tamannalu akuersaarneqarsinnaanngilluinnarpoq.

40 Sulisartoqativut avataaneersut arlallit qujanartumik SIK-mut ilaasortanngorsimapput, paavinarsivorlu sulisitsisupalaat avataaneersunut assut kunanaatsumik pissusilersortarsimasut. Qularutigineqassanngilarlu sulisitsisupalaat taamak kusanaatsigisumik sulisartoqatitsinnut 45 pissusilersorsimasut killissaa tikillugu qanoq iliuuseqarfingissagatsigit.

50 Kiisalu isumaqarpunga kommunit ilaat pisariaqanngitsumik avataaniit sulisussanik ilinniagaqarsimannngilluinnartunik aammalu nunaqavissut suliarisinnaalluagaannik tikisitsinissamut akuersaaginnarpallaarujuussuartut, tamannalu unitsinneqartariaqalerpoq.

Tupigissavara qinikkagut poliitikerit oqassappatta: "A' tamanna uagut nalugatsigu." Nalunngilaat, takusarpaat, ulluinnarnilu aamma pisiniarfingisarlugit.

55 ---

60 Nunarput ataatsimut isigalugu ineriartortitsinissaq: Isumaqarpunga tamannaasit uani oqalugiarninni uterfeqqittarialerlugu. Tassami qassissaa oqariartutigisarlarlugu susoqarpasinngilaq.

Qinikkat ersarissumik apererusuppakka: Nunatta taamatut maannakkut ineriartornera akueriinnarpisiuk, pissusissamisoortutullu isigiinnarlugu, oqaannarlusiluaasit uagummi inuit sumut nuukkusunnersut

aqussinnaanngilarput.

Eqqaamallugu inuit sulisartuuusut aamma nuttartarmata periarfissat
aallaavigalugit, aammalu meeqqamik suut soqutineraat ilaatigut aallaavigalugu
70 nuttartarlutik.

Soorunami illoqarfiit nunaqarfiillu piorsaaffigineqanngippata, taakkunani lu,
suliffissaqanngikkunik suliffissalimmut allamut nuussapput.

75 Taamaattuminguna aamma sineriassuarput tamaat eqqarsaatigalugu nunarput
ineritikkiartortariaqartoq.

Maannakkut kialuunniit takusinnaavaa illoqarfiit aammalu nunaqarfiit
amerlanerit inuerukkiartortut. Minnerunngitsumik nunaqarfiit
80 sukkasoorsuarmik inuerukkiartorput.

Kialuunniit takusinnaavaa Nuummut noorarneq sukkasoorujussuarmik
ingerlasoq. Illoqarfiit allat amerlanerit inuerukkiartorput. Kisitsisit kingulliit
naapertorlugit Ilulissat Sisimiullu kisiartaallutik amerlerialaarfiusimapput –
85 qanorlu iliuuseqartoqanngippat immaqa taakkutuaassapput siunissami
illoqarfiit katersuuffigineqartussat.

Taamaattumik piffissanngorpoq nunarput qanoq siunissami
ineriartortinnejassanersoq kingumut isummerfigeqqissallugu. Maannakkutut
90 qanoq iliuuseqarata pisut isiginnaaginnarutsigit siunniunneqareersutut 2030-
mi Nuummi inuit 30.000inngorsimassaagut, tassalu imaappoq sinerissami
taamaallaat 26.000-it najugaqalersimassapput.

Avannaanimi aalisagaqarfissuarmi taava kikkut sulissappat, Avannaani
95 inuussutissarsiorneq qanoq taava takorloorneqarpa – taava imaassanerpa
kilisaassuit Avannaani aalisakkanik qalooriarlutik kujammukaassisassasut?

Politikerit qanoq iliorniarnerlutik erseqqissumik isummertariaqalerput.
Assersuutigalugu Tasiilami suliffeqarfinnik nutaanik pilersitsisoqarnianngippat
100 tassani suliffissaaleqineq annertusiartuinartussaavoq. Tassami
ukiorpassuanngortumi suliffeqarfinnik nutaanik Tasiilami
pilersitsisoqarsimanngilaq.

105 Tassa imaappoq: Sineriassuarput inoqaannartinniarutsigu illoqarfinnik imaluunniit nunaqarfinnik ineriertortitassatsinnik toqqaasariaqalerpugut.

Siorna oqallisaqisumik ilaatigullu aalassassimaarutaasumik nunatta karsiani isertitat aningaasar-tuutilu oqimaaqatigiissinniarlugit (ilaatigut 110 tupinnanngitsumik) assigiinngitsutigut akitsutinik qaffaasoqarpoq, ilaatigut sulisitsisut sinneqartoortutigut akiliutissaasa milliliiffiqeqarnissaat pingarnerutinneqarsimalluni.

Aajunali naalakkersuinermik suliaqartut eqqaamajuagassaat:
115 Akitsutinik qaffaanerup kingunerisaanik akissarsiat pisissutigineqarsinnaanerat innarlerneqarpat, taava soorunami tullianik isuma-qatigiinniartoqalerpat SIK akissarsiat qaffanneqarnissaannik piumasaqassaaq!

Maanna takuneqarsinnaalerereerpoq isumaqatigiinniarnerup kingulliup
120 kingorna ukumi siullermi akissarsiat qaffaatissaasigut angusavut nungoreersut. Tassa ima paasillugu: Ukioq siulleq sulisartut akissarsiamikkut qaffaateqanngillat.

Ataasiaannarnanga oqariartuitigaara naalakkersuinikkut suliallit suliassaasa
125 pingarnerit ilagiuannaraat isumaqatigiissuteqartoqareersillugu akissarsiat pisissutigineqarsinnaanerisa tigummiinnarneqarnissaat.

---

130 Soorunami kikkut tamarmik nunatsinnut "ningaasaliiniartut" qujarunnaqaat. Kisianni soorunami aamma aningaasaliissutiginiarneqartut suminngaanneernersut tamatigut paassisallugu pingaruteqarpoq ileqqorissaarnissaq eqqarsaatigalugu.

135 Maannakkullu paasinarsivoq Amerikkarmiut nunatsinnut "ningaasaliiniartut". Pissusissamisoorporlu paassisallugu nunatsinnut anigaasaliiniarnerminni suna tunaartarigaat, suna anguniaraat. Aammalu: Kingusinnerusukkut aningaasaliisimanerminnut "akilersinniassappat"?

140 USA-mi sulisartoqaterpassuavut ulluni makkunani ilungersunaqisumik inissisimapput. Suliffissaqanngitsut 26 millionit pallippaagooq. USA-milu sulisartoqaterpassuatta peqqinnissaqarfimmi isumagineqarsinnaanerat

killeqaqaaq, akissaqannginnamik.

145

Inunniq isumaginninneq Amerikami ajorluinnartutut oqaatigineqartariaqarpoq. Sulisartoqatittalu ilarpassui suliffissaarukkaangamik aqqusinermi inuusariaqalertarput – iluamillu isumagineqarsinnaasaratik.

150

Aap, mianersorfissaqarpugut Amerikamut qalutinnaveersaarnissaq eqqarsaatigalugu – minnerunngitsumik maannakkut taama ittumik præsidenteqartillugit. Aammami nunani tamalaani ikioqatigiiffinnut USA-p aningaasaliisarnera ukiuni kingullerni taassuma unitsittareermagit.

155

Nalungikkaluarpara 86 mio. kr.-it Amerikamut kuseriarnerinnaasut – nunatsinnulli aningaasarpaaluupput. Tassami assigiinnarpaa maani nunatsinni akileraarutit 1 procentimik qaffanneqarpata.

160

Aallaqqaasiininni nualluut corona eqqaallatsiarpara. Soorunami tamatta taassuma nualluussuup tuniluulluni aallartinnerani ernumanermik annilaanganermillu eqqorneqarpugut, tassami sunaanersoq qenorlu akiorniarneqassanersoq ulloq manna tikillugu ilisimaneqanngilaq – sulilu nakorsaatissamik ulloq manna tikillugu nassaartoqanngilaq.

165

Taamaattumik sakkussatuarisimavarput immitsinnut qanillinaveersaarnissaq, ilaatigut meeqqatsinnut ernutatsinnullu sivisuumik qanillinaveersaarsimalluta – taakkunnguit tunillannissaat ermugalutigu. Soorunami taamatut inuusariaqarsimaneq tamatsinnut misigisaavoq eqqumiillunilu nuannerpallaanngitsoq.

Kisiannili tassa allatut ajornarsimavoq – sorsutarpummi qanoq allatut anigussanerlugu nalugatsigu.

175

Oqartariaqarpugullumi taamatut periuseqarluta Covid 19-imut ”sorsunnerput” iluatsissimallugu. Sulisartoqatittami nunaqqatittalu ataatsimoorlutik naalakkersuisunit inassuteqaatit qujanartumik malissimavaat. Aamma isumaqarpugut Nuup matuneqarnera aammalumi illoqarfinniit illoqarfinnut matusinerit silatusarnerusimasut, tassami kialuunniit takorloorsinnaavaa, nunarfinnut illoqarfinnullu allanut tuniluunneq

apississimagaluarpat peqqinnissaqarfimmut aqunniarnissaa qanoq
ajornakusoortigisimassagaluartoq.

185

Taamaammat isumaqarpunga aamma naalakkersuinermik ingerlataqartut
tamatumuuna nersualaassallugit pissusissamisoortoq. Taamatut
mattussisimanerat, aammalu avammut aqqutinik mattussisimanerat,
ullumikkut allaat tikillugu, tamatsinnut nuanniikkaluaqaaq – taamatulli
190 iliorcqarsimannngikkaluarpat inuiaqatigiinnut tamanut suli
nuanniinnerusimassagaluarpoq.

Isumaqarpungalu pissusissamisuussasooq sulisartut mattussinerup nalaani
pisariaqavissunik suliaqartussat sulisimanerannik qutsavigissallutigit.

195

Suliffeqarfippassuarnimi sulisut, pingaartumik allaffeqarfinni sulisut,
qinnuigineqarput ajornanngippat angerlarsimaffimminniit sulissasut.
Amerlasuullumi taama iliorsimapput. Atuarfiit ilaatigut matuneqarput,
aammalu paaqqinnittarfiit ilaatigut matuneqarlutik.

200

Isumaqarpunga sulisartut ulluinnarni inuussutissaqarsinnaanissatsinnik
isumaginnilluarsimasut immikkut qutsavigissallugit pissutissaqartugut, tassalu
pisiniarfinni sulisut – taakkuusimapput ullut tamaasa suliffimminnut
tunniusimallutik coronaqarpat coronaqanngippalluunniit kiffartuussisimasut.
Inuppassuit ullut tamaasa tunniusimallutik kiffartuuppaat – allaammi
205 taakkuusimapput corona tuniluussimagaluarpat tunillatsinnissamut
qaninnerpaanut ilaasut.

Taamaattumik pisiniarfinni sulisunut qujarusuppunga, ilaatigut ernumaneq
annilaanganerlu pigaluarlusiget tunniusimallusi ulloq manna tikillugu
210 kiffartuuttuaratsigut.

Coronap nalaani pinngitsooratik sulisariaqavissut, peqqinnissaqarfinni sulisut,
utoqqaat angerlarsimaffiini sulisut, innarluutilinnillu sullisisut, kiisalu
eqqaavilerisut – taakkununnga aammattaaq qujanaq.

215

Suliffeqarfinnik ataasiakkaanik nersualaarineq ileqqorinngikkaluarlugu
isumaqarpunga pissusissamisoortoq suliffeqarfiit marluk peqqinnissarfimmut
atingaasaliisimanerannik qutsavigissallugit. Tassa Svend Christensen aamma
Jens Salling. Immikkullu qutsavigerusuppakka Polar Seafoodikkormiut, tassa
220 sulisartoqativut avataaninngaanneersut sulisitsisupalaat coronap nalaani

igiinnagaat suliffeqarfimminni sulisussarsiarisimammatigit – qujanaq!

225

Sooruna nunatta pisuussutai aammalu nunatsinnut anigaasatigut iluaqutigisagut privatinut tunniunniarneqaannartut?

KGH/KNI il. il. pisiniarfiutai milluartakkamik akilerlugit privatumut tunineqarput. Maannakkullu Demokraatit aamma Royal Greenland allaat akimik taasilluni Royal Greenland milluartakkamik akilersillugu privatinut tunniunnialerpaa.

230 Arraa Nunarput ataatsimut isigalugu ineriertortinnejarnissaanut Royal Greenland privatinut tunineqaraluarpat qanoq annertutigisumik innarliissasoq ilisimanerpaat?

240 Tassami ataatsimik assersuuteqalaassaanga, siusinnerusukkut Royal Greenlandip fabrikkia Maniitsumiittooq – taamanikkut Royal Greenlandimi pisortaasoq ingasalluni naalagaatinnejarnallarmat Royal Greenlandip fabrikkia matuneqarpoq. Tamatumalu kingunerisaanik Maniitsoq ammuinnaq ingerlalersimavoq, allaallu tupinnanngitsumik sukkasuumik inuerukkiartulersimalluni. Tikillugu allaat tujorminarsilluni illoqarfittut ”toqungalingaarmat”. Taamanikkummi fabrikki matuneqarpoq minnerpaamilluunniit suliffissaaruttussat qanoq iliuuseqarfineqassanersut pilersaaruteqartoqarani, allamillu suliffissaannik sunnguamilluunniit pilersaarusiortoqarani.

250 Ilumut tupinnaqaaq taamatut taamanikkut pisoqarsinnaasimammat.

Qujanartumik Namminersorlutik Oqartussat fabrikki pigigallartillugu politikkikkut aliangernejarpooq fabrikki ammaqqinnejarnersut, taamaasillunilu ilaatigut saarullinnik aammalu qaleralinnik tulaassuivigineqalerpoq. Tamannalumi ulloq manna tikillugu iluatsilluarpoq, naak immaqa akilersinnaassusia killeqaraluartoq. Taamaattoq inuiaqtigijit aningaasaqarnerat ataatsimut isigalugu Maniitsumi fabrikkip ammaqqinnejarnera imminut akilersinnaalluarpoq, tassami aningaasarpassuit suliffissaaleqisunut ulloq manna tikilliugu atorsimassagaluarpagut.

Royal Greenland privatinut tunineqassagaluarpat qularutigaara Maniitsumi fabrikki ingerlatiinnarneqassasoq, aammalu qularutigaara nunaqafinni tunitsiviit arlallit maannakkut ingerlasut ingerlatiinnarneqassasut.

- 265 Ataasiaannarnanga oqaatigisarpa aningaasarsiorneq/ningaasarsoriaaseq (markedskrafter) nunanut allanut sanilliullugu nunanilu allani periaatsit aallaavigalugit maani nunatsinni ingerlanneqarsinnaanngilaq. Minnerunngitsumik politikkikkut akisussaasut tikkuussiumannngitsillugit nunarput ataatsimut isigalugu qanoq ineriertortinneqassanersoq.

- 270 ---
Taamaattumiik SIK-p inassutiginngilaa taamaasiinnarlugu Royal Greenland nunatsinnik napatitsisoq privatinut tunineqassasoq.

- 275 ---
Naggaterpiatigut pingaartillugu oqaatigerusutama ilaat tassaavoq maajip aallaqqataa nunani tamalaani sulisartut ullorissagaat ukiut 130-t matuma siorna (1890imi) aalajangiunneqarmalli sulisartoqarnermi sorsuutigineqarsimasut tunngavimmikkut suli ullumikkumut
280 soqtiginaateqarlutillu inuunitsinut attuumassuteqartut.

- 285 Aamma taamanikkut pingaartillugu taaneqarpoq nunani tamalaani sulisartut – sumiuugaluarunik – taperseroqatigiissasut ataqqeplatigiissasullu. Tamanna suli ullumikkut inooqatigiinnitsinnut attuumassuteqarlunilu soqtiginaateqarpoq – soorlu assersuutigalugu sulisartoqatitsinnut filippinerinut thailandimiunullu, aammalumi sulisartoqatitsinnut Amerikkarmiunut, qanoq isumaqarfinginnissatsinnut tunngatillugu. Tassami sumiuugaluaruttaluunniit sulisartutut taperseroqatigiittariaqarpugut.

- 290 Taamatut eqqarsaatissiillunga sulisartoqatikka tamassi qutsavigerusuppassi suleqatigiissinnaanersi mattussaaqqanitta nalaani kingumut takuteqqikkassiuk.

Sulisartut ataqqinartut – ullorsiornissinni pilluangaaritsi ullorlu nuannersumik atorisiuk, naak allaalaaraluartoq.

295

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

300 **Kildetype**
Digitalt manuskript

Tags
1. maj-tale, Fagbevægelsen

305 **URI**
<https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2020>

310

315

320

325

330

335